

The Player

Anneke Risselada*

John Appel, vooral bekend van de documentaire *Zij gelooft in mij* (1999) over het leven van André Hazes, wilde al sinds zijn studie aan de Filmacademie een documentaire maken over het leven van zijn gokverslaafde vader. Hij heeft ermee gewacht tot hij er de juiste vorm voor had gevonden, zo'n dertig jaar na zijn vaders dood: *The Player* (2009). Aan de hand van een afwisseling tussen gebeurtenissen uit zijn jeugd en drie personages die de alter ego's van zijn vader representeren, neemt hij de kijker mee in de roes van het spel. Appel wil erachter komen wat er omgaat in het hoofd van de gokker, waarbij het leven volledig in het teken staat van kansen en risico's. In de voice-over vertelt Appel dat zijn vader altijd bezig was met raadsels en spelletjes. Tijdens de film vervagen deze onbezorgde jeugdherinneringen geleidelijk tot anekdotes over levensgevaarlijke risico's, zoals wanneer zijn vader tien tellen met gesloten ogen autorijdt en zijn zoon de seconden laat aftellen. Of de keer dat vader zijn auto uitleent aan een volslagen onbekende - ook een gokje. Dat hij verliest, want een paar dagen later wordt de Mercedes total loss terug-

gevonden en blijkt de bestuurder een ontsnapte gevangene te zijn. 'Mijn vader deed zoveel spelletjes, dat ik me afvraag of hij het leven wel serieus heeft genomen.'

Appel senior runde een succesvol make-laarskantoor en was fervent gokker. Iedere zondag ging hij naar renbaan Duindigt in Wassenaar voor de paardenraces. Vanaf zijn dertiende mocht John Appel mee. Moeder vergezelde hen af en toe. Na de dood van zijn vader ging John nog elf jaar lang met zijn moeder, tot haar overlijden, naar de renbaan om vanuit de auto naar het parcours te kijken. Ze miste het uitje.

De film is letterlijk en figuurlijk dicht op de huid van de personages geschoten. We maken kennis met Ted, een van de drie alter ego's, een pokerspeler die glimmende ogen krijgt bij het binnengaan van het casino in het Italiaanse San Remo. De camera registreert een smalle hoge ruimte met veel gasten, zittend en staand om dicht bij elkaar gepositioneerde speeltafels in een rokerige atmosfeer. Ted ziet dit duidelijk anders. Hij beschrijft de dikke fluwelen gordijnen (die het daglicht buiten houden), het hoogpolige tapijt (dat de geluiden dempt) en het zachte vilt op de speelta-

* Drs. A. Risselada is onderzoeker bij het IVO te Rotterdam. E-mail: risselada@ivo.nl.

fels: 'Vanaf het moment dat je het casino binnengaat, is er geen verleden meer, alleen maar toekomst. En de kans om te winnen. Dat is waar het om gaat, dat is de kick. Niet het bedrag dat gewonnen of verloren wordt, maar het moment waarop de kaarten gedeeld worden of het balletje rolt: zoeken naar de heilige graal.'

In de documentaire wordt pijnlijk duidelijk hoe groot de impact van het gokgedrag is op het leven van de verslaafde en zijn omgeving. Harry Engels, bookmaker op de renbaan van Duindigt, laat foto's zien van de vrouwen met wie hij een relatie heeft gehad: 'Dit is Janine, nu gelukkig getrouwd met een ander. Elisabeth ... veel te jong. En Marina, die hield op een gegeven moment niet meer van gokken.' Hij heeft veel vriendinnen gehad. 'Ik vroeg ze telkens weer: weet je wel wat ik doe? Maar ja, dan zijn ze verliefd ...'

Het derde alter ego, dat ook Harry heet - *what are the odds?* - is een compulsieve leugenaar, oplichter en gokverslaafde die voor de zoveelste keer in de gevangenis zit. 'Ik kreeg het geld uit de oplichting. Dat was makkelijk verdiend, dus het geeft ook heel makkelijk uit.' Over een paar weken komt hij vrij. Hij zegt het dit keer wel eng te vinden om 'naar buiten' te gaan, omdat hij er nu echt een streep onder wil zetten. Twee dagen voor zijn vrijlating blijkt eens te meer hoe moeilijk het is om een gokverslaving onder controle te krijgen: Harry staat opnieuw terecht, dit keer voor zwendelpraktijken die hij pleegde vanuit de gevangenis.

In de enige brief die Appel, destijds negentien jaar en student op kamers, van

zijn vader kreeg, stond dat zijn moeder zich zorgen maakte of hij wel schone kleren droeg. Maar de boodschap van zijn vader was van een andere orde. Hij openbaarde aan zijn zoon dat hij het ei van Columbus had gevonden: 'Misschien mag ik het geen succes noemen, maar stom geluk.' Na een bewogen leven gaf zijn vader Appel op zijn sterfbed in het ziekenhuis een aantal cheques, met de bedoeling om het bedrag in het casino te verdubbelen, zodat de medische kosten betaald konden worden. Pas jaren na de dood van zijn vader, als hij thuis onrustig op de bank zit, besluit Appel het te gaan proberen. Hij begint met vijfhonderd euro bij de roulettetafel en verliest. Analooq aan het systeem van zijn vader, verdubbelt hij de inzet. En verliest opnieuw. 'Binnen een kwartier was ik alles kwijt.' Hij vertrekt uit het casino en gaat naar huis. 'Maar mijn vader zou zijn doorgegaan.' En daarmee definieert John Appel *de speler*, want, zoals Ted het verwoordt: 'Een echte gokker zet zichzelf op het spel.' De documentaire won vorig jaar op het International Documentary Film Festival (IDFA) te Amsterdam de prijs voor beste Nederlandse documentaire. Bij wijze van proef draaide de film korte tijd in een aantal grote bioscopen. Naast een aantal collega's die vanuit hun werkzaamheden rondom verslaving en compulsief gedrag geïnteresseerd waren in de film, zat er slechts een handvol andere mensen in de zaal. Jammer, want de documentaire is zeker de moeite van het bekijken waard. Bent u gezondheidszorgpsycholoog en wilt u zich verder professionaliseren in de verslavingspsychologie?